ЗАТВЕРДЖУЮ
В.о. директора Інституту рослинництва
ім.В. Я. Юр'єва НААН

Валерія КОЛОМАЦЬКА
«25» травня 2026 р.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертаційної роботи Щеченка Руслана Сергійовича на тему: «Особливості формування продуктивності та якості зерна тритикале різного типу розвитку залежно від азотного живлення в умовах східного Лісостепу України», поданої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 201 Агрономія галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство

Витяг з протоколу № 3
розширеного засідання селекційної та агротехнологічної секцій вченої ради
Інституту рослинництва ім. В. Я. Юр'єва НААН від 15 травня 2026 р.

ПРИСУТНІ: доктор с.-г. наук, професор, академік НААН Кириченко В.В.; доктор с.-г. наук, професор Козаченко М.Р.; доктор с.-г. наук, професор Попов С.І.; доктор с.-г. наук Єгоров Д.К.; доктор с.-г. наук Коломацька В.П.; доктор с.-г. наук Голік О.В.; доктор с.-г. наук Леонов О.Ю.; доктор с.-г. наук Авраменко С.В.; доктор с.-г. наук Васько Н.І.; доктор с.-г. наук Рябчун Н.І.; кандидат с.-г. наук Усова З.В.; кандидат с.-г. наук Солонечний П.М.; кандидат с.-г. наук Кузьмишина Н.В.; кандидат с.-г. наук Гутянський Р.А., кандидат с.-г. наук Чернишенко П.В.; кандидат с.-г. наук Огурцов Ю.Є.; кандидат с.-г. наук Глухова Н.А.; кандидат с.-г. наук Чернобай С.В.; кандидат с.-г. наук Мельник В.С.

СЛУХАЛИ: доповідь здобувача Щеченка Руслана Сергійовича за матеріалами дисертаційної роботи «Особливості формування продуктивності та якості зерна тритикале різного типу розвитку залежно від азотного живлення в умовах східного Лісостепу України», поданої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 201 Агрономія галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство.

Тема дисертаційної роботи затверджена на засіданні вченої ради Інституту рослинництва ім. В.Я. Юр'єва НААН, протокол № 11 від 08 грудня 2022 р.

Науковий керівник – головний науковий співробітник лабораторії селекції та генетики тритикале, доктор сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник Щипак Геннадій Васильович.

Здобувач ступеня доктора філософії Щеченко Р.С. у своїй доповіді висвітлив та науково обґрунтував основні результати досліджень, грамотно сформулював висновки та рекомендації виробництву.

Здобувачу були задані запитання, на які він надав ґрунтовні відповіді та пояснення.

В обговоренні дисертаційної роботи взяли участь: доктор с.-г. наук, професор, академік НААН Кириченко В.В.; доктор с.-г. наук, с.н.с. Васько Н.І.; доктор с.-г. наук Єгоров Д.К.; доктор с.-г. наук Авраменко С.В.; кандидат с.-г. наук Кузьмишина Н.В.; кандидат с.-г. наук Огурцов Ю.Є.; кандидат с.-г. наук Чернобай С.В.

УХВАЛИЛИ: рекомендувати до захисту дисертаційну роботу Щеченка Руслана Сергійовича на тему «Особливості формування продуктивності та якості зерна тритикале різного типу розвитку залежно від азотного живлення в умовах східного Лісостепу України», подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 201 Агрономія галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство і затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації.

Обґрунтування вибору теми дисертації. Огляд сучасного стану сільськогосподарського виробництва вказує на недостатнє економічне забазпечення, що в свою чергу викликає низький обсяг використання мінеральних добрив. Аналіз структури внесених мінеральних елементів живлення дозволив виявити суттєву невідповідність науково обґрунтованим нормам удобрення через зміщення у бік азотовмісних речовин. Така тенденція не відповідає умовам інтенсивного землеробства та не забезпечує повноцінної потреби рослин в елементах живлення. Тому актуальним є дослідження впливу лише азотного живлення на мінливість урожайності тритикале для наближення прогнозів урожайності у реальних умовах виробництва. Крім того, органічне та екологічне виробництво потребують обмеженого використання хімічних препаратів та добрив, спрямованих на підвищення врожайності. У цьому випадку перевага надається сортам, здатним формувати підвищену врожайність на низькому агрофоні.

Сорти тритикале селекції Інституту рослинництва ім. В. Я. Юр'єва здатні зайняти більш вагому частку зернового виробництва України. Посівні площі цих сортів розповсюджені у всіх природно-кліматичних зонах та вирощуються з використанням різних агротехнологій, залежно від економічних можливостей виробництва, напряму використання та екологічних вимог до продукції. Для оптимізації використання сортових ресурсів актуальним є вивчення морфо-біологічних особливостей та закономірностей формування цінних господарських ознак тритикале під впливом умов середовища та особливостей технології вирощування, зокрема азотного живлення.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження були проведені в Інституті рослинництва ім. В. Я. Юр'єва НААН впродовж 2022-2026 рр. згідно з ПНД 13 «Зернові, круп'яні, зернобобові культури» по завданню 13.00.04.01 Ф «Дослідження основи біохімічного та молекулярно-генетичного поліморфізму тритикале при створенні сортів різного типу розвитку з високими адаптивними, урожайними, хлібопекарськими і кормовими властивостями», номер державної реєстрації 0121U100549.

Наукова новизна одержаних результатів. Вперше визначено особливості формування морфо-біологічних, господарсько-цінних ознак та адаптивні властивості сучасних сортів тритикале Єлань, Златоуст, Трифон, Букет та Леонтій залежно від умов навколишнього середовища та азотного живлення. Розширено та доповнено дані щодо встановлення цих особливостей у сортів Раритет, Ратне, Тимофій, ХАД 45 та ХАД 650. Дістали подальшого розвитку наукові положення щодо елементів технології вирощування тритикале, зокрема вперше визначено ефективність використання лише азоту. Це дозволило встановити закономірності реалізації потенціалу сортів залежно від умов середовища та азотного живлення. Поглиблено знання про взаємозв'язки між ознаками, які обумовлюють урожайність та якість зерна.

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій. Наукові положення, висновки і практичні рекомендації обґрунтовані та достовірні, оскільки їх розроблено на основі експериментальних даних, виробничої перевірки та впровадження у виробництво. Дослідження проведено на високому методичному рівні із використанням сучасних загальноприйнятих методик при об'єктивному аналізі первинної документації, узагальненні одержаних даних і статистичному аналізі їх достовірності.

Практичне значення одержаних результатів і ступінь їх використання. У дисертації наведено шляхи вирішення важливого наукового завдання з оптимізації зонального поширення сортів тритикале, враховуючи їх сортотип, напрям використання, адаптивність та пластичність до певних умов середовища та реакції на азотне живлення для більш економічного та екологічного виробництва, а також зменшення ризиків недобору врожаю. Виявлені закономірності мінливості окремих кількісних ознак та кореляційні зв'язки між ними можуть бути використані в селекційних програмах при створенні нових високоадаптивних, врожайних ліній та сортів тритикале.

Особистий внесок здобувача. Автором особисто проведено аналіз літературних джерел за темою роботи, польові роботи, обліки, спостереження, статистичну обробку та узагальнення результатів досліджень, формулювання висновків і пропозицій, підготовку наукових праць до друку. Спільно з науковим керівником визначено мету, завдання та програму досліджень, обрано об'єкти та методики проведення досліджень. Показники якості зерна та борошна визначено спільно зі співробітниками лабораторії імунітету, біотехнології та якості

Інституту рослинництва ім. В. Я. Юр'єва НААН. Частка авторства здобувача у спільних публікаціях тез конференцій та наукових статей становить 50-100 %.

Повнота викладених матеріалів дисертації в опублікованих наукових працях. За результатами досліджень опубліковано п'ять наукових праць, з яких три статті у фахових наукових виданнях України категорії Б, дві тези доповідей на міжнародних конференціях.

Статті у наукових фахових виданнях України

1. Щеченко Р.С. Щипак Г.В. Агробіологічна характеристика сортів озимого тритикале для використання у хлібопекарській промисловості. *Селекція і насінництво*. 2025. Вип. 128. С. 34–45. DOI: 10.30835/2413- 7510.2025.347594

2. Shchechenko R. S., Shchypak H. V. Sources of high adaptability, yield and bakery properties in triticale. *Plant Genetic resources*. 2025. 37. P. 75–83. DOI: 10.36814/pgr.2025.37.07

3. Щеченко Р.С. Адаптивність сортів тритикале озимого до абіотичних факторів середовища в умовах східного Лісостепу України. *Селекція і насінництво*. 2026. Вип. 129. С. 18–33. DOI: 10.30835/2413-7510.2026.129.02

Тези доповідей на міжнародних і вітчизняних конференціях, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

4. Щеченко Р.С., Щипак Г.В. Сорти тритикале з високими хлібопекарськими властивостями. Тези Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., «*Сучасні технології в рослинництві*» присвяч. 150-річчю з дня народження видатного вітчизняного вченого-рослинника Рожественського Бориса Миколайовича. 27-28 листопада 2024 р. Харків, НААН, Інститут рослинництва ім. В.Я. Юр'єва. С. 182–184.

5. Усова Н. О., Щеченко Р. С., Усова А. О. Формування показників якості зерна сортами тритикале озимого залежно від норм азотного живлення. Мат. VI Міжн. наук.-практ. інтернет-конф. «Актуальні напрями та проблематика у технологіях вирощування продукції рослинництва», 25 травня 2026 р. Полтава, ПДАУ, 2026. С. 127.

Опубліковані наукові праці повністю передають зміст дисертації.

Відсутність академічного плагіату. Розглянувши звіт подібності щодо перевірки на плагіат, встановлено, що дисертаційна робота Щеченка Руслана Сергійовича є результатом самостійних досліджень здобувача і не містить елементів плагіату та запозичень, фабрикації та фальсифікації результатів досліджень. Використані ідеї, результати і тексти інших авторів мають посилання на відповідне джерело. Всі частини тексту дисертації, під час написання яких використовувалися технології штучного інтелекту, перевірені та відредаговані особисто здобувачем.

Особистість здобувача. Щеченко Руслан Сергійович за період навчання в аспірантурі в 2022-2026 рр. в Інституті рослинництва ім. В.Я. Юр'єва успішно виконав освітньо-наукову програму, оволодів методологією і методикою

теоретичних досліджень і практичних робіт з проведення наукових досліджень за спеціальністю 201 Агрономія галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство. Здобувач провів власні наукові дослідження, результати яких мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення і вирішують актуальне наукове завдання в галузі аграрної науки та продовольства.

Таким чином, здобувач Руслан Сергійович Щеченко набув теоретичні знання, уміння, навики та компетентності, достатні для розв'язання конкретного наукового завдання, і є висококваліфікованим науковцем, здатним до самостійної наукової роботи в галузі дослідницької діяльності.

Оцінка структури дисертації, її мови та стилю викладання. Дисертацію написано українською мовою, науковим стилем, характеризується логічністю та послідовністю викладення матеріалу за темою дослідження, чітким формулюванням наукових положень, висновків і практичних рекомендацій. Зміст дисертації відповідає визначеній меті, поставлені здобувачем наукові завдання вирішені повністю, мети дослідження досягнуто. Основні положення дисертації, задекларовані здобувачем, містять елементи наукової новизни. Структура й обсяг роботи відповідають встановленим вимогам. Наукові положення, висновки та рекомендації повністю обґрунтовані та аргументовані, отримали необхідну апробацію на науково-практичних конференціях. У публікаціях здобувача відображені всі положення дисертації.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК

На підставі розгляду дисертаційної роботи, наукових публікацій, у яких висвітлено основні результати досліджень, а також за результатами публічної презентації дослідження встановлено, що дисертаційна робота Р.С. Щеченка на тему «Особливості формування продуктивності та якості зерна тритикале різного типу розвитку залежно від азотного живлення в умовах східного Лісостепу України» за актуальністю теми, науково-методичним рівнем проведення досліджень, науковою новизною, теоретичним і практичним значенням є завершеною, самостійно ним виконаною науковою працею, в якій одержано нові науково обґрунтовані та достовірні результати, що в сукупності розв'язують конкретне наукове завдання.

Вважати, що дисертаційна робота Р.С. Щеченка на тему «Особливості формування продуктивності та якості зерна тритикале різного типу розвитку залежно від азотного живлення в умовах східного Лісостепу України», яка подана на здобуття ступеня доктора філософії, за структурою, актуальністю, теоретичною значущістю і практичною цінністю, мовою та стилем викладення повною мірою відповідає вимогам постанови Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)» (із змінами), наказу Міністерства освіти і науки України від

12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (із змінами), постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (із змінами) та відповідає напряму наукового дослідження зі спеціальності 201 Агрономія галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство.

Рекомендувати дисертаційну роботу Щеченка Руслана Сергійовича «Особливості формування продуктивності та якості зерна тритикале різного типу розвитку залежно від азотного живлення в умовах східного Лісостепу України», подану на здобуття ступеня доктора філософії, за результатами її розгляду при проведенні публічної презентації та обговорення на розширеному засіданні селекційної та агротехнологічної секцій вченої ради Інституту рослинництва ім. В.Я. Юр'єва НААН до публічного захисту в разовій спеціалізованій вченій раді на присудження ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 201 Агрономія галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство.

Рішення прийнято відкритим голосуванням одноголосно.

Голова розширеного засідання:
доктор сільськогосподарських наук,
професор, академік НААН **Віктор КИРИЧЕНКО**

Секретар:
кандидат сільськогосподарських наук,
старший науковий співробітник **Наталія ГЛУХОВА**